

مختصر در آداب و احکام زیارت مسجد نبوی

فارسی دری

دری

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام
على نبينا محمد، وعلى آله وصحبه أجمعين.

اما بعد:

این رساله مختصری در مورد آداب و احکام
زیارت مسجد نبوی می باشد، سعی می
کنیم در این رساله بیشترین نیاز زیارت
کننده از مسجد نبوی را توضیح دهیم.
از الله متعال می خواهیم که آن را صرفاً به
خاطر رضای خود، و به نفع همه
مسلمانان قرار دهد.

**کمیته علمی انجمن خدمت رسانی
محتوای اسلامی به زبان های گوناگون**

مختصر

در آداب و احکام زیارت مسجد نبوی

1 زیارت مسجد النبی صلی الله علیه وسلم مستحب است، و برای این زیارت زمان خاصی وجود ندارد، و از مناسک حج نیست، و حاجیان - اعم از مرد و زن - مجبور به زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه وسلم و زیارت بقیع نیستند.

2 مسافرت و بار بستن برای زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه وسلم جایز نیست، چون بار بستن به قصد عبادت برای زیارت قبرها نمی باشد، بلکه فقط برای سه مسجد جواز دارد، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند:

(لَا تُشَدُّ الرَّحَالُ إِلَّا إِلَى ثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِ الْحَرَامِ، وَمَسْجِدِي، وَمَسْجِدِ الْأَقْصَى).

بار سفر بسته نمی شود مگر به سوی سه مسجد: مسجد الحرام و مسجد الاقصی و این مسجد من. بخاری (۱۱۸۹) و مسلم (۸۲۷) روایت کرده اند، و لفظ از اوست. کسی که از مدینه دور است برای او جایز نیست به قصد زیارت قبر سفر کند، ولی سفر کردن به قصد زیارت مسجد نبوی شریف برای او جایز است، پس هرگاه به آنجا رسید قبر او صلی الله علیه وسلم و قبور اصحابش را زیارت کند، پس زیارت قبر تابع زیارت مسجد او صلی الله علیه وسلم می باشد.

بر زن روا نیست که به زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه وسلم یا قبرهای دیگر برود؛ زیرا آن حضرت صلی الله علیه وسلم، زانی را که به زیارت قبرها می‌روند، لعنت کرده‌اند. این نهی به دلیل آن است که ممکن است اعمالی چون نوحه‌خوانی، بی حجابی و دیگر مخالفت های شرعی از آنان سر بزند. ولی برای زنان مستحب است که در مسجد یا هر مکان دیگر، بر پیامبر صلی الله علیه وسلم درود و سلام زیاد بفرستند، که این درود به او صلی الله علیه وسلم می‌رسد، هرچند آن زن در هر جایی باشد؛ چنان‌که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده اند:

(لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا، وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيْدًا، وَصَلُّوا عَلَيَّ؛ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ)

خانه های خود را قبرها قرار ندهید، و قبر مرا عبادتگاه قرار ندهید، و بر من درود بفرستید؛ چون هر جا که باشید درود شما به من می‌رسد. و رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود

(إِنَّ لِلَّهِ مَلَائِكَةً سَيَّاحِينَ فِي الْأَرْضِ يُبَلِّغُونِي مِنْ أُمَّتِي السَّلَامَ)
الله متعال ملائکه ای دارد که در زمین گردش می‌کنند و سلام امت را به من می‌رسانند

هرگاه وارد مسجد النبی شد، مستحب است هنگام ورود، پای راستش را جلو بیاورد و بگوید:

(اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ)،

«الهی درهای رحمتت را به روی من بگشا»، چنان که هنگام ورود به سایر مساجد می‌گوید.

برای ورود به مسجد او صلی الله علیه وسلم ذکر مخصوص وجود ندارد.

سپس دو رکعت نماز تحية المسجد را می‌خواند.

اگر وقت نهی نماز نباشد، می‌تواند به هر قدر که می‌خواهد، دو دو رکعتی نماز نفل بخواند، رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود:

«صَلَاةٌ فِي مَسْجِدِي هَذَا خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ صَلَاةٍ فِيمَا سِوَاهُ إِلَّا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ».

«یک نماز در این مسجد من بهتر از هزار نماز در دیگر مساجد است، جز مسجد الحرام». بخاری (۱۱۹۰) و مسلم (۱۳۹۴) روایت کرده اند.

7

باید تلاش کند در روضه - که بین منبر پیامبر صلی الله علیه وسلم و حجره اوست - نماز بخواند، اگر ممکن باشد؛ بنابر قول پیامبر صلی الله علیه وسلم:

(مَا بَيْنَ بَيْتِي وَمَنْبَرِي رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ)

میان خانه و منبر من باغی از باغهای بهشت است. بخاری (۱۱۹۵) و مسلم (۱۳۹۰) روایت کرده اند، اگر نتواند آن جا نماز بخواند، در هر جای مسجد بخواند، البته در نماز غیر جماعت، اما در نماز جماعت باید سعی کند در صف اول عقب امام بخواند؛ بنابر عموم دلایل وارد شده در این زمینه.

8 اگر بخواهد قبر پیامبر صلی الله علیه وسلم و قبر دو یارانش را زیارت کند :

با ادب و وقار و صدای آهسته رو به روی قبرش صلی الله علیه وسلم ایستاد شود، سپس بر او سلام نماید و بگوید: السلام عليك يا رسول الله ورحمة الله وبركاته السلام عليك يا رسول الله. اگر بگوید:

(أَشْهَدُ أَنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ حَقًّا، وَأَنَّكَ قَدْ بَلَغْتَ الرِّسَالَةَ، وَأَدَيْتَ الْأَمَانَةَ، وَجَاهَدْتَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ، وَنَصَحْتَ الْأُمَّةَ، فَجَزَاكَ اللَّهُ عَنْ أُمَّتِكَ أَفْضَلَ مَا جَزَى نَبِيًّا عَنْ أُمَّتِهِ).

"گواهی می دهم که تو به حق رسول الله هستی، و این که رسالت را ابلاغ کردی، امانت را به جا آوردی، در راه الله آنچنان که باید جهاد می کردی جهاد نمودی، و امت را نصیحت کردی، الله برایت به خاطر امت بهترین پاداشی بدهد همانند اینکه برای پیامبری در مورد امتش پاداشی می دهد". اشکالی ندارد

❖ سپس اندکی به سمت راست می رود و به ابوبکر صدیق رضی الله عنه سلام می کند.

❖ سپس اندکی به سمت راست می رود و به عمر بن خطاب رضی الله عنه سلام می کند، وقتی ابن عمر رضی الله عنه بر رسول الله صلی الله علیه وسلم و دو یارانش سلام کرد، معمولاً بیشتر از این نمی گفت: (الْسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، الْسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَا بَكْرٍ، الْسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا أَبَتَاهُ)،

سلام بر تو ای رسول الله، سلام بر تو ای ابوبکر، سلام بر تو، ای پدرم»، سپس برود.

❖ برای مدت طولانی ایستادن یا دعا کردن نزد قبر رسول الله صلی الله علیه وسلم و قبر دو یارانش جایز نیست، چنانکه مالک رحمه الله آن را ناپسند دانسته و می گوید: این بدعتی است که سلف (پیشینیان) آن را انجام نداده اند، و آخر این امت اصلاح نخواهند شد مگر با آنچه که اول امت را اصلاح نموده است.

❖ و اما آنچه برخی از زائرین با بلند کردن صدا بر سر قبر او صلی الله علیه وسلم و ایستادن برای مدت طولانی در آنجا انجام می دهند، خلاف شرع است؛ الله متعال فرمود :

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ فَلِتَتَّقُوا لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرٌ عَظِيمٌ)

ای مؤمنان، صدایتان را بر صدای پیامبر بلندتر نکنید؛ و همچنان که برخی از شما با برخی دیگر بلند سخن می‌گویند، با او به صدای بلند سخن نگویند. مبدا بی‌آنکه بدانید، اعمالتان تباه گردد.

کسانی که صدای خود را نزد رسول الله پایین می‌آورند، الله دل هایشان را برای پرهیزگاری آزموده [و خالص گردانده] است. و برایشان پاداش بزرگی [در پیش] است. [الحجرات: ۲ - ۳] و چون طولانی ایستادن شدن نزد قبر او صلی الله علیه وسلم و تکرار فراوان سلام، به ازدحام و بلند شدن صداها نزد قبر او صلی الله علیه وسلم می‌انجامد، و این با آنچه الله متعال در این آیات محکم برای مسلمانان مقرر فرموده، مخالف است، و او صلی الله علیه وسلم چه در حیات و چه پس از وفات، محترم و گرامی است، پس شایسته نیست که مؤمن نزد قبر او عملی انجام دهد که با ادب شرعی ناسازگار باشد.

و همچنین آنچه برخی از زائران و دیگران انجام می‌دهند، مانند تلاش برای دعا کردن نزد قبر او صلی الله علیه وسلم به طوری که رو به قبر ایستاده و دست‌های خود را بلند کرده و دعا می‌خوانند، این همه بر خلاف روش سلف صالح از اصحاب رسول الله و پیروان نیکوکار آنان است، بلکه از بدعت‌های نوظهور و ناپسندیده به شمار می‌رود.

و همچنین آنچه برخی از زائران هنگام سلام دادن به او صلی الله علیه وسلم انجام می‌دهند، مانند قرار دادن دست راست بر روی دست چپ، چه بالای سینه و یا زیر آن، به مانند حالت نمازگزار، این حالت هنگام سلام دادن به او صلی الله علیه وسلم جایز نیست؛ زیرا این حالت، نشانه‌ی خضوع و فروتنی و عبادت است که تنها شایسته‌ی الله متعال می‌باشد، چنان که حافظ ابن حجر رحمه الله در کتاب "فتح الباری" این مطلب را از علماء نقل کرده است.

و جایز نیست برای هیچکس که با مسح کردن حجره‌ی پیامبر صلی الله علیه وسلم یا طواف به دور آن، به الله متعال تقرب جوید. همچنین نباید از رسول الله صلی الله علیه وسلم درخواست برآورده شدن حاجت، شفای بیمار یا امثال آن را نمود؛ چرا که تمامی این امور تنها از الله متعال درخواست می‌شود.

مستحب است برای زائر مدینه که در هنگام حضور در این شهر، به مسجد قبا رفته و در آنجا نماز بخواند؛ چرا که پیامبر صلی الله علیه وسلم به این مسجد می‌رفتند، چه سواره و چه پیاده، و در آن دو رکعت نماز می‌خواندند، سهل بن حنیف رضی الله عنه روایت می‌کند که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند:

(مَنْ تَطَهَّرَ فِي بَيْتِهِ ثُمَّ أَتَى مَسْجِدَ قُبَاءٍ فَصَلَّى فِيهِ صَلَاةً كَانَ لَهُ كَأَجْرِ عُمْرَةٍ).

هر کس در خانه‌اش طهارت کند و سپس به مسجد قبا آمده و در آنجا نماز بخواند، پاداشی همچون پاداش عمره خواهد داشت.

10

و مستحب است برای مردان که قبرستان بقیع - که گورستان مدینه است - و قبرهای شهدا و قبر حمزه رضی الله عنه را زیارت کنند؛ زیرا پیامبر صلی الله علیه وسلم آن‌ها را زیارت می‌کردند، و برای آن‌ها دعا می‌فرمودند، بنابر قول او صلی الله علیه وسلم:

(كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ، أَلَا فَزُورُوهَا؛ فَإِنَّهَا تُرِقُّ الْقَلْبَ، وَتُدْمِعُ الْعَيْنَ، وَتَذَكِّرُ الْآخِرَةَ)

من قبلاً شما را از زیارت قبرها نهی کرده‌بودم، اما اکنون آن‌ها را زیارت کنید؛ چرا که شما را به یاد آخرت می‌اندازند. و هنگامی که قبرها را زیارت می‌کند، همان‌گونه که در زیارت سایر قبور می‌گوید، این دعا را می‌خواند:

(الْسَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ، مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ وَيَرْحَمُ اللَّهُ الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنَّا وَالْمُسْتَأَخِرِينَ، نَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ)

(سلام بر شما مؤمنان و مسلمانانی که ساکن این دیار هستید؛ الله برگزشتگان و آیندگان ما رحم بفرماید و ما نیز به خواست الله به شما خواهیم پیوست)

11

بدون شک، هدف از زیارت قبور، یادآوری آخرت، نیکی به مردگان با دعا برای آن‌ها و پیروی از سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم است. این همان زیارت شرعی است

اما زیارت قبور با هدف دعا کردن نزد قبرها، یا سؤال از الله به واسطه‌ی مرده‌ها، یا به سبب جایگاه و مقام آنها و امثال این‌ها، این نوع زیارت‌ها بدعت‌هایی ناپسندیده هستند که نه الله متعال آنها را تشریع کرده و نه رسول الله صلی الله علیه وسلم و نه سلف صالح چنین اعمالی را انجام داده‌اند.

و اکنون ای خواننده‌ی گرامی، برخی از احادیث جعلی و موضوعی در این زمینه را برای شما بیان می‌کنم تا آن‌ها را بشناسید و از فریب خوردن به آن‌ها برحذر باشید:

حدیث (مَنْ حَجَّ وَلَمْ يَزُرْنِي فَقَدْ جَفَانِي)

هر کس حج به جا آورد ولی مرا زیارت نکند، به من جفا کرده است.

دوم: (مَنْ زَارَنِي بَعْدَ مَمَاتِي فَكَأَنَّمَا زَارَنِي فِي حَيَاتِي)

هر کس بعد از مرگم مرا زیارت کند، گویا در زمان حیاتم مرا زیارت کرده است.

سوم: (مَنْ زَارَنِي وَزَارَ أَبِي إِبْرَاهِيمَ فِي عَامٍ وَاحِدٍ صُمِنْتُ لَهُ عَلَى اللَّهِ الْجَنَّةَ)

هر کس در یک سال هم مرا و هم پدرم ابراهیم را زیارت کند، من از الله برای او بهشت را ضمانت می‌کنم.

(مَنْ زَارَ قَبْرِي وَجَبَتْ لَهُ شَفَاعَتِي)

هر کس قبر مرا زیارت کند، شفاعت من برای او واجب می‌شود.

این احادیث و مانند آن‌ها، هیچ‌یک از پیامبر صلی الله علیه وسلم ثابت نشده‌اند، حافظ عقلی گفته است: در این باب هیچ حدیث صحیحی وجود ندارد. و حافظ ابن حجر در کتاب "التلخیص" پس از ذکر بیشتر این روایات گفته است: همه‌ی طرق این حدیث ضعیف هستند. زیارت مسجد نبوی پیش یا پس از حج و عمره از سنت‌ها یا تکمیل‌کننده‌ی حج و عمره به شمار نمی‌رود؛ زیرا زیارت مسجد نبوی در هر حال عملی مستحب است؛ پس اگر حاجی یا عمره‌کننده آن را ترک کند گناهی بر او نیست، و هیچ پیوندی میان حج و عمره با زیارت مسجد نبوی وجود ندارد، زیرا این‌ها عبادات جداگانه‌اند. بنابراین کسی که حج یا عمره به جای می‌آورد، الزامی به زیارت مسجد نبوی ندارد، و همچنین کسی که مسجد نبوی را زیارت می‌کند، لازم نیست حج یا عمره انجام دهد. اما اگر کسی در یک سفر حج یا عمره را با زیارت مسجد نبوی جمع کند مانعی ندارد.

مخالفات زیارت مسجد نبوی

1

مسح کردن دیوارها و میله‌های آهنی هنگام زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه وسلم و بستن نخ‌ها و امثال آن به پنجره‌ها به قصد تبرک.

برکت در آن چیزی است که الله و رسولش صلی الله علیه وسلم تشریع کرده‌اند، نه در بدعت‌ها.

2

رفتن به مغاره‌های کوه اُحُد و مانند آن، غار حرا و غار ثور در مکه، بستن پارچه‌ها نزد آن‌ها، دعا کردن با دعاهایی که الله متعال اجازه ی آن‌ها را نداده است، و تحمل مشقت در این راستا.

و همه‌ی این‌ها بدعت‌هایی هستند که در شرع پاکیزه هیچ اصل و اساسی ندارند.

3

زیارت برخی مکان‌هایی که ادعا می‌شود از آثار پیامبر صلی الله علیه وسلم هستند، مانند محل برخاستن شتر ایشان، چاه انگشتر یا چاه عثمان، و برداشتن خاک از این مکان‌ها به قصد تبرک.

4

فراخواندن و صدور زدن مرده‌ها هنگام زیارت قبرستان بقیع و قبرستان شهدای اُحُد، و انداختن پول نزد آن‌ها به قصد تقرب به مرده‌ها و تبرک جستن به آن‌ها.

و این‌ها از اشتباهات بزرگ، بلکه از شرک اکبر هستند، همان‌گونه که علماء ذکر کرده‌اند، و کتاب الله متعال و سنت رسولش صلی الله علیه وسلم بر آن دلالت دارند؛ زیرا عبادت مخصوص الله متعال است و جایز نیست چیزی از آن را به غیر او اختصاص داد، مانند دعا، ذبح، نذر و امثال آن، به دلیل گفته‌ی الله متعال:

(وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ)

و آنان فرمان نیافتند جز اینکه الله را عبادت کنند در حالی که دین [خود] را برای او خالص گردانند. [البینه: ۵]

والله أعلم، وصلى الله وسلم على نبينا محمد، وعلى آله وصحبه أجمعين

HADIYAH
HAJI & MU'TAMR'S GIFT

هدية
هدية الحاج والمقيم

www.hadiyah.org.sa